

Ook Krefeld pronkt met Bauhaus

Achtergrond - 4 april 2019 - Auteur: Ingrid Bosman

Duitsland viert 100 jaar Bauhaus niet alleen in Weimar, Dessau en Berlijn. Net over de grens heeft Krefeld zijn erfenis van de invloedrijke kunstschool opgepoetst. Behalve twee villa's liet architect Ludwig Mies van der Rohe in de voormalige textielstad zijn enige fabriekscomplex achter. "De helderheid is onwaarschijnlijk."

Het ruikt naar boenwas in Haus Esters. De parketvloer is verlost van een detonerende laklaag en laat weer haar originele gloed zien. Geen kwestie van een simpele voorjaars schoonmaak, maar onderdeel van een renovatie die ruim een jaar duurde en 1,7 miljoen euro kostte. Voor twee villa's welteverstaan, want ook het naastgelegen Haus Lange onderging een sanering. Sinds medio maart zijn de buurvilla's aan de Wilhelmshofallee weer open voor publiek en vormen ze als klassieke voorbeelden van het 'nieuwe bouwen' dé attractie van Krefeld in dit Bauhausjaar.

Als de stad in het Ruhrgebied (226.000 inwoners) al in één adem wordt genoemd met kunst is het vaak omdat Joseph Beuys er werd geboren - een van de beroemdste moderne kunstenaars van Duitsland. Nu presenteert Krefeld zich zelfbewust als Bauhaus-bolwerk, naast Weimar, Dessau en Berlijn. Waarschijnlijk, werd bij de heropening van de museumhuizen geopperd, is Krefeld in het Westen van Duitsland de stad waar de stroming haar sporen het duidelijkst heeft nagelaten.

Vruchtbare bodem

Feit is dat ongeveer 30 architecten, kunstenaars en ontwerpers er in de jaren twintig van de vorige eeuw hebben gewoond en gewerkt. Aangetrokken door de zijdeindustrie, die in de jaren van de Weimarrepubliek een tijdelijke opleving doormaakte. De zijde- en fluweelbranche in Krefeld toonde zich een opmerkelijk vruchtbare bodem voor de uitgangspunten van Bauhaus, zoals de vervlechting van kunst, design, architectuur en ambacht en de integratie daarvan in het dagelijks leven.

Textielbaronnen Hermann Lange en Josef Esters maakten er ook privé werk van. De beide directeuren van zijdefabriek Verseidag (Vereinigte Seidenwebereien AG) schakelden architect Ludwig Mies van der Rohe in voor het ontwerp van twee villa's voor hun gezinnen. De L-vormige 'dozen' van donkere Bockhorner klinkers

werden gebouwd tussen 1928 en 1930. Het zijn ook nu nog bakens van moderniteit aan de statige Wilhelmshofallee, maar destijds moeten ze daar ongeveer de indruk hebben gewekt van bakstenen ufo's.

Totaal tijdloos

Negentig jaar later slaken Marion Schulte en Conny Horsthemke zachte kreten van bewondering wanneer ze het gerenoveerde Haus Esters in ogenschouw nemen. Niet zo vreemd, want als lokale kunstenaars staan ze min of meer in de traditie van Bauhaus, waarvan het gedachtengoed na de Tweede Wereldoorlog onder meer door de kunstacademie in Krefeld levend werd gehouden. De kunstenaarsgroep Kunstwerk Werkkunst waarvan Schulte en Horsthemke deel uitmaken is niet voor niets naar die Werkkunstschule genoemd.

Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam wijdt een tentoonstelling aan de wisselwerking tussen Nederland en Bauhaus in de tentoonstelling '[nederland - bauhaus, pioniers van een nieuwe wereld](#)'. Tot en met 26 mei.

Wat het Bauhaus-erfgoed nu voor Krefeld betekent? "Het is in de eerste plaats een publieksmagneet", reageren ze prompt. Op deze doordeweekse middag loopt het in elk geval gestaag door met bezoekers, die behalve Duits ook Engels en Spaans spreken. Belangrijker is, vinden beide vrouwen, dat de villa's inclusief de al even rechtlijnige tuinen weer jaren mee kunnen als iconen van de Bauhausstijl: strak, harmonieus, licht.

"De helderheid is onwaarschijnlijk", vindt Conny Horsthemke. "Totaal tijdloos", zegt haar collega en vriendin. "Kijk naar die zee van licht in elke ruimte, je zou er zó willen wonen." In de woonkamer staat een zitje met Mies' klassieke Barcelona-feauteuils. Wie meer wil zien van het oorspronkelijke interieur is aangewezen op een bril die met behulp van *augmented reality*-bril boekenkasten en kunstwerken tevoorschijn tovert.

Bauhaus Businesspark

In een minder aangeharkt deel van de stad liggen de enige fabrieksgebouwen die Ludwig Mies van der Rohe ooit ontwierp. De meester zelf prijst het Mies van der Rohe Businesspark op een reclamedoek aan, met naast zijn portret een van zijn oneliners: *'Wo echte Konstruktion auf echte Inhalte trifft entstehen echte Werke.'*

Na de huizen voor de fabrikantenfamilies en twee beurspaviljoens voor Verseydag - die Mies van der Rohe samen met zijn partner Lilly Reich ontwierp - waren de industriële gebouwen in 1931 een logische volgende stap. De architect was ondertussen directeur geworden van Bauhaus. Dat zijn exacte bemoeienis met de diverse ontwerpstadia nog nader onderzoek vergt, laat onverlet dat de bebouwing in al haar functionele eenvoud onmiskenbaar de sfeer van Bauhaus ademt.

Het kantoorgebouw dat in 1938 nog zou worden toegevoegd, kwam er nooit. Bauhaus was in 1933 onder druk van de nazi's al opgeheven. Mies van der Rohe week in 1937 vanuit Berlijn uit naar de Verenigde Staten, waar zijn succes een enorme vlucht nam. Onder invloed van de oorlogsdreiging ging het in de zijdeindustrie opnieuw bergafwaarts en hadden ook de andere *'Bauhäusler'* in Krefeld geen empooi meer.

Nieuwe manier van leven

Zo was de Bauhaus-periode in Krefeld even kort maar krachtig als het bestaan van de academie zelf. Veertien jaar slechts nam dat in beslag, en in die tijd moest de school onder politieke druk ook nog verhuizen van Weimar naar Dessau (1925) en Berlijn (1932). Maar wat 1400 studenten uit 29 landen aan ideeën en werk voortbrachten, was genoeg om 100 jaar later een internationale herdenking aan te wijden.

Zeker in Duitsland is er dit jaar [meer Bauhaus](#) te beleven dan ooit. Voor de architectuur alleen al is een Grand Tour uitgestippeld waarmee je meer dan een jaar zoet kunt zijn. Van Hamburg tot Apolda en van Münster tot Erfurt laten meer dan 100 tentoonstellingen en festivals zien hoe Bauhaus disciplines verenigde: fotografie, volkskunst, theater, dans, schilderkunst, architectuur, design. Het nieuwe [museum in Dessau](#) presenteert Bauhaus vanaf september als een volledig nieuwe manier van leven. In april opent al een [museum in Weimar](#), waar 13.000 objecten uit 's werelds grootste Bauhaus-collectie de reikwijdte van de academie zichtbaar maken.

Voor de massa

De grootste uitdaging in Krefeld is, tekende de Westdeutsche Zeitung op bij de heropening van Haus Lange en Haus Esters, Bauhaus dáár te brengen waar de wegbereiders het destijds al wilden hebben: bij de massa. “Het thema moet geen elitaire uitwerking krijgen”, citeerde de krant burgemeester Frank Meyer. Vandaar dat de hedendaagse kunst nog even niet terugkeert in de museumvilla’s, zodat die optimaal kunnen functioneren als maatschappelijk platform voor nieuwe ideeën over wonen en samenleving.

Inwoners Marion Schulte en Conny Horsthemke maken zich niet veel illusies, al geloven ze zeker dat de festiviteiten bijdragen aan een groter bewustzijn. Schulte schat dat er nu bij hooguit 30 procent van de Krefelders een belletje gaat rinkelen. Dat wil zeggen: het belletje van de kunst en niet van de bouwmarkt. Horsthemke, lachend: “Het gros zal zeggen: Bauhaus, ja, dat ken ik, maar ik ga liever naar Hornbach.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/30976/ook-krefeld-pronkt-met-bauhaus>